

GUSTAF AF GEIJERSTAM

AVIOLIITON ILVEILY

Gustaf Geijerstam
Avioliiton ilveily

«Public Domain»

Geijerstam G.

Avioliiton ilveily / G. Geijerstam — «Public Domain»,

Содержание

JOHDATUS	6
I	6
II	10
KERTOMUKSIA	12
I	12
II	15
III	21
IV	23
Конец ознакомительного фрагмента.	25

Gustaf af Geijerstam

Avioliiton ilveily / Romaani

Henrik Ibsenille.

Monivuotisen ihailuni, mieltymykseni ja kiitollisuuteni pyydän minä saada lausua näissä riveissä. Syvimmin minä olen kiitollinen Teille senvuoksi, että Te olette antanut minun nähdä ja tuntea suuren yhteyden ihmisen ja runoilijan välillä, noitten kahden, joitten ei koskaan pitäisi erota, mutta jotka kumminkin sen niin usein tekevät.

Minä annan Teille kiitokseni tässä kirjassa, joka tuli minulle kalleimmaksi, tietämättäni sitä, kun sen kirjoitin.

Tukholmassa syyskuussa 1898.

Gustaf af Geijerstam.

JOHDATUS

I

Minä tahdon alkaa tämän romaanin muutamasta avioliitosta kertomalla erään kertomuksen aviomiehen nuoruudesta, ja minä teen sen senvuoksi, että ilman tätä kertomusta kukaan ei voi ymmärtää minun sankarini omituisuuksia ja luonnetta.

Hänen elämänsä oli, niinkuin monen muunkin, taistelua niitten voimien välillä, jotka pyrkivät samalla kertaa hävittämään ja säilyttämään.

Robert Flodinilla oli nuorena pyöreät ja leikilliset, punahkot ja eloiset kasvot, sointuva nauru, ja hän oli täysi leikillisiä kujeita ja iloisia kertomuksia. Mihin vain hän tuli, oli ilo ylimmillään, niin, ilo melkein tahtoi kohottaa kattoa, kun Rob Flodin tuli lauluineen. Hän oli pieni ja pyöreä pahjus, ja häntä kutsuttiinkin tavallisesti toverien kesken Upsalassa pikku Bobiksi.

Hänen silmänsä vain eivät tahtoneet oikeen soveltua hänen ylen iloiseen ulkomuotoonsa. Sillä pikku Bobin silmät olivat surumieliset. Mutta hyvin harvoin kukaan kiinnitti huomiota hänen silmiinsä. Osittain ihmiset vähän välittivät siitä, mikä voi häiritä heidän huviaan. Osaksi vajosivat nuo surumieliset silmät aina syvälle Bobin päähän, kun hän nauroi. Ja se tapahtui, kuten me jo voimme ymmärtää, hyvin usein.

Pikku Bob ei puhunut aina niin paljon, mutta hän näytti niin iloiselta, että hänen ilonsa tarttui, ja hän lauloi lauluja tavalla, joten ei kukaan muu voinut. Hän lauloi vanhoja ja uusia lauluja ja kaikki laulut muuttuivat uusiksi kun hän niitä lauloi. Bob lauloi koko viattoman sielunsa lauluissaan ja kaikki jurot, kylmäsydämiset, tyhjät ja kuivat ihmiset tulivat iloisiksi kuin lapset, kun he kuulivat hänen laulavan.

Jos Bob ylimalkaan olisi ymmärtänyt käyttää hyväkseen muita ihmisiä, olisi hänellä ollut kultakaivos lauluissaan. Ne olisivat helposti avanneet hänelle valoisan tulevaisuuden, ja rikkaitten ja vaikutusvaltaisten miesten ovet olisivat olleet yhtä avoimia hänelle kuin ystävien sydämetkin. Mutta pikku Bobilla oli sensiaan omituisuus, josta hän ei koskaan päässyt. Hän ei voinut olla oma itsensä muualla kuin hyvien toverien piirissä ja tarvittiin vain, että tuli yksi ainoa henkilö, jota hän ei joko tuntenut eli joka tuntui hänestä hiukankaan epämiellyttävältä tai ainoastaan vieraalta, niin Bob vaikenen kerrassaan ja laulaminen oli hänelle yhtä mahdollista kuin puhua hepreaa tai lukea Virgiliusta ulkomuistista. Bob sanoi, että hän vaikenen tahtomattaan, kun huoneessa oli vain joku henkilö, joka vaikutti kylmäkösti häneen. Ja mitä hän tarkoitti tuolla orakelikielellä, sitä hän ei koskaan voinut selittää.

Tuskin voinee ajatellakaan, että Bob olisi ollut niitä, jotka aina ymmärtävät valita ystävänsä. Vissit piirteet hänen luonteessaan vaikuttivat aivan luonnollisesti, että hyvät ihmiset joutuivat hänen ystävyhteensä, samalla tavalla kuin samallaiset kemialliset aineet vetävät toisiaan puoleensa. Täytyy myös sanoa, että Bobilla alkuaan oli kylläkin hieno vaisto ymmärtääkseen eroittaa tällaiset ystävät muista, joitten yhteyteen hän joutui. Mutta toiselta puolen hän ei ollut kyllin teräväkykyinen näkemään erotusta pahan ja hyvän välillä. Bob kaunisteli mielellään mielikuvituksissaan niitä ihmisiä, joitten kanssa hän tuli kosketuksiin, ja hän näki ne omien toiveittensa loistossa. Tuo hellyys, hän itse tuns, teki hänet sokeaksi, ja hän eli kauvan sanomattoman onnellisena harhaluuloissaan uskoen alinomaan itsensä yhtä lämpymästi rakastetuksi, kuin hän itse kiintyi muihin.

Pikku Bob kärsi kuitenkin suurta henkistä heikkoutta, ja se oli vain liian luonnollista, että tämä heikkous oli se, joka alituisesti toi hänelle suurimmat kärsimykset. Bob nimittäin salaisuudessa ikävöi, että joku ihminen olisi älynnyt ymmärtää häntä, minkälainen hän itse oikeastaan oli. Hän ei ollut tyytyväinen siihen, että toverit nauroivat niin pian kuin he saivat nähdä hänen ja apploderasivat hänelle niin usein kuin hän lauloi. Pikku Bob kulki hiljaisissa mietteissään ja ajatteli, että hänessä

oli jotain muutakin kuin hänen iloisuutensa, joka kykenisi herättämään ihmisten mieltymystä ja myötätuntoa. Bob hautoi nimittäin aivoissaan paljon ajatuksia, ja ne eivät aina olleet niin iloisia kuin hänen oma ulkomuotonsa. Eikä ollut ensinkään harvinaista, että hän huomaamattaan antautui noitten ajatuksien valtaan, ja silloin voi hänen kasvonsa muuttua niin, että häntä tuskin voi tuntea. "Mikä jumalan nimessä Bobilla on", sanoivat toverit. "Istutko sinä ja uneksit?" Sitten kiihoitettiin Bob taas kujeilemaan ja olemaan iloinen. Niin kujeilikin hän itsensä entiselle tuulelleen ja oli iloinen. Eikä kukaan ajatellut sen enempi koko asiaa.

Mutta vähitellen Bob rupesi kauhistumaan sitä, että kaikki ihmiset vaativat häntä olemaan aivan yhtenänsä iloisena. Syvällä hänessä työskenteli toinen ihminen kuin mikä maailmalle näkyi. Tämä ihminen vaati saada elää ja päästä oikeuksiinsa. Päivin ja öin luuli Bob voivansa nähdä hänen kasvonsa niin kokonaan toisenlaisina kuin hänen omansa, lempeinä ja uinailevina, ikäänkuin häntä katsoen suurilla silmillään, jotka kysyivät, miksi ei kukaan tahdo kohdata niitten katsetta. Tämä näky vainosi häntä ja synnytti hänessä tuskaa, joka tuli päivä päivältä voimakkaammaksi eikä koskaan suonut hänelle ollenkaan rauhaa. Hänen täytyy anastaa itselleen oikeus olla oma itsensä. Hänen täytyy vaatia itselleen tämä oikeus mistä hinnasta tahansa. Hänen täytyy heittää pois se ies, jonka hänen oma iloisuutensa on asettanut hänen hartioilleen. Kukaan ei voinut koskaan aavistaa, että sillä välin kuin pila leikki hänen suupielissään, istui Bob toverien seurassa ja oli harmissaan siitä ilosta, jonka hän herätti. Hän oli siitä niin syvästi harmissaan, että hän tunsii olevansa kaikkien narri, ja kun joku sanoi hänelle: "Kunnon Bob-veikko, kuinka hauskaa onkaan saada aina nähdä sinut niin ilosena!" olisi se ollut Bobille sanomaton nautinto, jos hän olisi voinut päättävästi antaa ystävälle aimo korvapuustin.

Se luonnollisesti ei voinut tulla kysymykseenkään, kaikkein vähimmin niin hyväsydämiselle luonteelle kuin Bob. Sen sijaan päätti Bob käyttää toista tapaa, jonka hän varmasti katsoi tekevän lopun hänen kärsimyksistään. Hän päätti odottaa sopivaa tilaisuutta ja hän luuli löytävänsä sen, kun hän sai suoritetuksi licentiatitutkinnon ja kaikki toverit olivat kokoontuneet juhlaan juuri hänen vuokseen. Juhlassa pidettiin puheita ja ensimmäinen puhe omistettiin luonnollisestikin päivän sankarille, joka oli Bob itse. Puhuja ylisti hänen hyviä ominaisuuksiaan yleensä ja kiitti häntä erikoisesti siitä, että hän oli aina lämpymimmät ilonliekit toveripiirissä virittänyt. Puhuja, joka oli eräs noista Bobin monista ystävästä, teki sen sellaisella tunteella ja lämmöllä, että Bob tuli kyyneliin asti liikutetuksi, ja hän nauroi iloissaan niin, että hän sai koko seurueen nauramaan mukanaan. Mutta vaikka puhuja todellakin puhui sydäimestään eikä hetkeäkään tehnyt pilaa Bobista, tuntui hänestä kumminkin, että tuossa puheessa oli hänelle omistettu kaikki ilveilijän naurettavat ominaisuudet ja hän väänteli tuskasta itseään ikäänkuin hän olisi ollut ristiinnaulittu.

Mutta toisten mieliala oli tulvailevan iloinen ja kuten sanottu, ei ollut kaukana, ettei Bob kokonaan unohtanut tehtävänsä. Mieliala oli aivan huolestuttavan tarttuva, toverit seisoiivat lasit kädessä pidättäen nauruaan, odottivat milloin Bob avaisi suunsa ja leikillään saisi seurueen iloiseen nauruun, ja Bob vasten tahtoaankin oli hetkisen seurueen mielialan mukana niin, että hän oli vähällä toverien mieliksi näytellä tuon osansa, jota kaikki näyttivät vaativan häneltä vieläkin. Mutta samassa tunsii hän tuskaisen vihlauksen rinnassaan. Hän tunsii, että jollei hän puhuisi juuri nyt, niin hän ei koskaan voisi vapautua tuosta painajaisesta, joka ahdisti hänen rintaansa. Hän näki edessään haamuna vakavat, surumieliset kasvot ja suuret silmät, rukoilevat silmät ja hän tahtoi, että hänen kasvonsa muuttuisivat noitten kasvojen kaltaisiksi, jotka hän nyt vain voi nähdä aaveena. Tämän vaikutuksen valtaamana loi Bob silmänsä alas ja nyt näki hän vain palasen valkoista pöytäliinaa, oman servietinsä ja muutamia juomalaseja, jotka olivat likinnä pöydällä. Yhtäkkiä muuttui hänen olemuksensa kokonaan, hänen äänensä vaihtui toiseksi ja hänen puhetapansa tuli uudeksi. Nuo kuvaavat sanasutkaukset eivät vyöryneet enempi hänen huuliltaan ja hänen äänensä ei ollut enää meluava ja riemahteleva. Hän puhui sensiaan niin hiljaa, että hänen tahtomattaankin ympäristö muuttui hiljaiseksi, niin hiljaiseksi, jotta hiljaisinkin ääni soi melkein kaameasti. Puhuessaan hän ei uskaltanut kohottaa katsettaan. Hän kuvitteli seisovansa pimeässä, jottei kukaan voisi nähdä hänen kasvojaan ja hän ei korottanut ääntäänkään. Hänen ei tarvinnutkaan. Sillä hiljaisuus kasvoi hänen

sanojensa mukana ja tuntui valtaavan *koko* huoneen, jossa tuo hiljainen ääni kuului ikäänkuin ihminen olisi yksinäisyydessä kertonut sisäisimmät ajatuksensa itselleen.

"Kun minä kiitän teitä nyt puheessa", alkoi pikku Bob, "kiitän teitä nuoruusvuosien ystävyystyöstä ja ajasta, joka nyt on jo ohi, niin te odotatte joka-ainoa, että minä sanoisin jotain huvittavaa ja sattuvaa. Mutta minä en ensinkään ajattele tehdä tuota. Ja syy on se, ettei minulla ole sanottavana mitään huvittavaa teille. Vaikka minä itsestäni koetan kuinka tarkkaan tahansa etsiä, niin minä en löydä itsessäni missään huvittavaa ja ilon aiheita. Yksin ollessani minä en naura.

"Onnellinen on ihminen vain, joka voi hymyillä yksinäisyydessään kaikille, ja kaikella elämässä, hymyillä täydellisyudentunteesta valoisasti omalle kukkealle onnensa elämälle. Minä en voi tehdä niin, ystäväni, mutta älkää vain luulko, etten minä koskaan ole voinut tehdä sitä."

"Oli aika, jolloin minullakin oli aurinkoisia päiviä, ja minä kävin polkuni niin joustavasti ja helposti ikäänkuin ei mikään olisi kyennyt minua väsyttämään. Se aika oli silloin kun te ensikerran näitte minun iloisena ja minä tartutin minun iloni teihin.

"Senjälkeen minä olen muuttanut ja sitä minä en voi sanoa, mikä minun on muuttanut, yksinkertaisesti minä en tiedä sitä itse. Ehkäpä muutos tapahtui silloin kun minä aloin huomata, että elämässä on niin paljon loppumatonta surua. Silloin kai rupesin epäilemään omaa iloani ja ehkä ovat nuo epäilykset tummentaneet minun sieluelämäni. Tästä kaikesta minä en vielä paljon tiedä. Minä tiedän vain, että kerran minusta tuntui niin kummalliselta, kun te kaikki olitte valmiit ylistämään minun iloisuuttani ja silloin teidän naurunne sorisi niin omituisesti minun korvissani. Minun oma nauruni sorisi vielä kummallisemmin. Toisinaan minä tunsin tuskaa, kun minä kuulin sitä itse. Mutta juuri siksi, kun te olitte niin huvitettuja minun iloisuudestani, minä pakoitin itseni jatkuvasti olemaan iloisena. Minä en tahtonut väistää teidän ystävällisyyttänne ja minä tunsin, että minun olisi täytynyt olla ilman sitä, jos minä en olisi huvittanut teitä. Sillä tavalla minä huijitin teitä, ja – tunnustanko sen? – samalla kertaa, kun iloisuus tuli minulle pakoksi, aloin minä tuntemaan hieman suuttumusta teihin, jotka pakoititte minua siihen. Voitte ajatella, että usein, kun olen istunut teidän seurassanne ja laulanut laulujani, kertonut kaskujani, minä olen tuntenut halua murtaa kaikki, särkeä pullot ja lasit ja tuskasta huutaa, pakoittaakseni teitä edes sanomaan vain: 'Mutta Bob! Mitä sinulle on tapahtunut?' Nähkääs, minulle ei ole tapahtunut mitään muuta kuin että ilo minussa on kuollut ja elää vain teeskenneltynä. Tuo nyt ei ole juuri kertomisen arvoista. Mutta minä tiedän, että jollen minä olisi kertonut tätä teille nyt, en minä olisi koskaan saavuttanut omaa itsenäisyyttäni. Senvuoksi minä sanon teille nyt totuuden. Ja se kuuluu näin:

"Minä olen yksinäinen, surumielinen ja ystävyyttä rakastava olento. Minä pidän teistä kaikista, ei senvuoksi, että te niin helposti nauroitte minun ilveilyilleni, vaan siitä välittämättä. Te olitte ensimmäisiä ihmisiä, joitten kättä minä puristin, kun minä tulin julkiseen elämään ja senvuoksi minä pidän teistä. Minä pidän teistä senvuoksi, että minä joskus arvelen teissäkin jokaisessa olevan kipeän kohdan, joka vuotaa verta sisälle päin samoin kuin minussa itsessäni. Eroitus on vain se, ettei kenellekään ole juolahtanut mieleen ilmoittaa tuota sairauttaan, ei kellekään paremmin kuin minullekaan, joka olen iloisin meistä kaikista. Te olette sanoneet sen minulle niin usein, että minun täytyy kai edes jotain uskoa todeksi siitä. Mutta jos se on totta, niin Jumala armahtakoon meitä kaikkia."

Bob vaiken hetkeksi. Sitten kohotti hän avoimesti katseensa ja jatkoi:

"Näyttää siltä, että kaikilla ihmisillä on jotain hävettävänä toisilta. Minussa se hävyntunne lienee ollut myötä-syntyistä. Sillä minä en ole koskaan voinut puhua avoimesti itsestäni, ennenkuin tänä päivänä. Minä olen sanonut jo teille minkävuoksi sen olen tehnyt. Ja te tiedätte kyllä itse, jos ajattelette, vaikka ehkei kukaan ennen ole tullut sitä ajatelleeksi. Minä olen vaiennut senvuoksi, että niin pian kuin minä en ole lyönyt leikkiä, olen minä kohdannut vieraita ja ihmetteleviä katseita. Silloin minä olen alkanut juttuni tunteakseni kodikkuuden viehätystä.

"Tuntea kodikkuutta maan päällä! Sehän on suurinta ja korkeinta. Mutta minä en ole saavuttanut maaliani. Minä olen vain tullut yhä vieraammaksi. Minulla on ollut häveliäisyyttä niin paljon puhua itsestäni, että koettaessani tehdä sitä olen voinut sanoa ainoastaan totuuden puolittain.

"Sitäpaitsi minä tunnen nyt kuinka paljon minä vielä tarvitsisin rohkeutta sanoakseni kaikki teille. Lieneeköhän samalla tavalla meidän kaikkien laita?

"Nyt minä tahdon kuitenkin koettaa antaa teille yhden lupauksen, nimittäin, etten minä koskaan ole näyttävä teille hymyä huulillani, kun minun sieluni on surullinen. Minä en ole enää niin epärehellinen, kuin minä olen tunnustanut olleeni, jotta tulisin hymyhuulin luoksenne viekkaudella narraamaan itselleni ystävyyttä, jota minun sydämeni ei voi saavuttaa, kun se on suruinen ja raskas. Minä en tahdo kauvemmin itselleni valehdella saadakseni teidän hyväileviä sanojanne ja toverillisia kädenpuristuksianne osalleni.

"Minä olen näyttäytynyt sellaisena kuin todella olen, ja minä en koskaan kadu, että minä olen tänään saanut voimaa paljastaa itseni vertaisilleni."

Niin puhui pikku Bob ja hänen maljansa juotiin hiljaisuudessa, ilman hyvähuutoja. Hän istui illan kostein silmin toveriensa seurassa ja hän tunsu vuosien perästä ensi kerran itsensä vapaaksi mieheksi.

II

Seurustelu Bob Flodinin tutkintojuhlassa ja tuo varsin kummallinen puhe, jonka hän itse piti, antoi aiheita monille selvittelyille ja oikaisuille. Alussa olivat kaikki toverit sen välittömän lämmön valtaamina, jolla tuo pieni mies oli puhunut, ja jopa pari toveria huomauttivatkin, että Bobia oli ymmärtämättömyydestä käsitetty väärin. Oltiin oltu siksi paljon itsekkäitä nauttiessa Bobin leikillisyydestä, että unohdettiin kokonaan hänet itsensä ihmisenä. Se oli suuri häpeä, ja se täytyy vastaisuudessa hyvittää. Bob oli tunteellinen luonne, jota täytyy ymmärtää toisin kuin useimmat olivat häntä ymmärtäneet. Häntä tuli kohdella hienotunteisesti, ja toverien täytyi tunnustaa, etteivät he ehkä aina ole olleet kyllin huomaavaisia Bobia kohtaan. Ensi lämmössä kohosi arvostelu hänestä ihmisenä siihen saakka, että hänet selitettiin nerokkaaksi tunneihmiseksi, joka oli heidän kaikkien yläpuolella. Tämä käsitys, jonka lausuivat seurueen johtomiehet, pidettiin ensiaikoina täysin pätevänä.

Bob ei tiennyt, mistä toverit keskustelivat, vaan tunsikin, että käänne oli tapahtunut hänen edukseen. Hän tunsikin itsensä ikäänkuin toiseksi ihmiseksi, eli oikeimmin – hän tunsikin itsensä siksi ihmiseksi, mikä hän aina oli ollut. Hänen olentoonsa tuli samalla kertaa jotain hienoa ja avonaista, ja toverit huomasivat ihmeekseen, että tuo somisti häntä vielä paremmin kuin hänen entinen teeskennelty iloisuutensa. Tämä sai puolestaan aikaan kokonaan läpitunkevan muutoksen kaikissa, jotka kuuluivat tähän seurapiiriin. Oli kuin ympäristö ja yhdessäolo olisi heidät kaikki muuttanut samallaisiksi. Harrastukset laajenivat ja osanottavaisuus kasvoi suuremmaksi. Pitkiä hetkiä voi vieriä keskustelussa, joka ei koskaan horjahtanut ilveilyksi, vaan pulppuili elämänilosta, joka näytti povellaan kätkevän koittavan keväimen.

Bob oli vakuutettu siitä, että hän oli elämänsä pelastanut. Hän oli ryhtynyt väitöskirjansa viimeistelytyöhön tuntien itsensä rohkeaksi, ikäänkuin koko elämä olisi hänelle avautunut. Rajattomalla kiitollisuudella hän otti vastaan sen laajentuneen myötätuntoisuuden, joka näytti tulvaillen tulevan hänen osakseen kaikkien niitten ihmisten puolelta, joista hän piti ja joitten kanssa hän seurusteli. Eräänä päivänä, kun toukokuun aurinko heitti kirkkaita säteitään Fyrijoen aalloille havaitsi hän seisovansa huoneessaan katsellen onnesta hymyillen akkunan alla olevan pienen puutarhan yli, tietämättä itsekään miksi.

Saman päivän iltana lauloi Bob ensimmäisen laulun tuon toveripiirissä vietetyn muistorikkaan tutkintojuhlan jälkeen. Hän tunsikin jonkunlaista ihmettelyä, kun hän alkoi, mutta ihmettelytunne liukui kuin pilvenhattara ohi hänen sielunsa. Pikku Bob lauloi kasvavalla tunteella laulun laulun perästä ja ilo kohosi hänen ympäristössään ikäänkuin kaikuna hänen oman sydämensä juhlivasta riemusta.

Eräs tovereista, joka kohotti lasinsa pikku Bobille, sanoi:

"Nyt sinä olet jälleen oma itsesi. Terve, pikku Bob! Nyt tunnemme me sinun taas."

Pikku Bob kuuli sanat, mutta hän ei ymmärtänyt niitä. Hän nauroi iloisinta nauruaan ja joi lasin pohjaan. Sitten lauloi hän taas. Seurueesta ei erottu ennen kuin paljon jälkeen puoliyön.

Mutta kun Bob tänä iltana tuli kotiin, tunsikin hän sielussaan, että illan kuluessa oli joku kuvailemattomalla tavalla tuottanut tuskaa hänelle. Hän ei ensin ymmärtänyt mistä se johtui. Hän tunsikin vain tuivertavaa tuskaa rinnassaan. Oli ikäänkuin hänen sydämessään olisi ollut jotain vihlovan terävää, joka kasvoi kasvamistaan. Bob etsi muistoistaan. Hän muisti vihdoinkin toverinsa sanat. Kuinkas ne olivatkaan? "Nyt tunnemme me sinut taas." Mitä hän tarkoitti tällä? Mitä mahtoikaan hän tarkoittaa?

Bob koetti kaiken voitavansa, päästäkseen noista surullisista ajatuksistaan ja lopulta ne haihtuivatkin mielestään unessa. Mutta kun hän heräsi, oli huone ja kaikki esineet siellä saaneet niin kylmän, valvovan, kuivan ja epäsointuisen värin, ja aurinko, joka heitti säteitään akkunasta sisälle, ei paistanut niinkuin ennen. Oli keltaista, kylmää päivää vain, ilman lämpöä. Mitä tämä on? ajatteli pikku Bob. Mitä tämä on?

Hän muisti samassa. Ja vitkalleen järjestyivät hänen ajatuksensa.

Bob ei tahtonut kumminkaan uskoa noita ajatuksia ja koetti tarmokkaasti vapautua niistä. Hän taisteli itsensä kanssa ja itseään vastaan. Hän ei tahtonut uskoa, mitä hän näki. Hän sulki silmänsä väkisin, sulkeutui sisälle ja kirjoitti väitöskirjaansa. Hän tiesi itse, että jos hän tulisi selvyYTEEN siitä, jota hän pelkäsi, ennenkuin väitöskirja oli valmiina, hän ei pääsisi koskaan niin pitkälle, jotta voisi lähettää sen painettavaksi. Mutta Bob oli arka ja ujo tähän aikaan. Hän pysytteli poissa toverien seurasta niin usein kuin hän suinkin voi käyttää tekosyitä ja kun se ei onnistunut; oli hän alussa itseensä sulkeutunut ja hiljaa. Luonnollisesti se herätti muutamien ihmettelyä ja antoi aiheita enemmän tai vähemmän tunkeileviin kysymyksiin. Mutta kaikkein kummaksi Bob ei nähin kysymyksiin vastannut laisinkaan. Hän sensijaan oli olevinaan iloinen. Hän lauloi, hän kertoi ja oli kuin itse iloisuus. Hän muuttui päivä päivältä yhä enemmän entiseksi kunnon Bobiksi. Hänen silmiään ei nykyään juuri kukaan voinut eroittaa. Sillä niin syvälle ne olivat vajonneet hänen päähänsä ja hän nauroi tavallista useimmin.

Mutta samana päivänä, kun Bob oli saanut väitöskirjansa valmiiksi ja jätti käsikirjoituksen painoon, meni hän kotiin ja sulkeutui huoneeseensa, istui ja kertasi ajatuksissaan koko elämänsä.

Hän pääsi itsessään sopusointuun siitä, että hän oli koko ajan tiennyt ja ymmärtänyt kaikki, mitä oli tapahtunut, vaikkei hän enemminkin nyt, ollut tahtonut nähdä kaikkea sitä tuossa vihlovassa alastomuudessaan.

Houkkio hän oli ollut, joka oli uskonut voivansa puhua sydämensä tunteista ihmisille. Parantumaton houkkio. He olivat kuunnelleet häntä ja he olivat mieltyneet hänen sanojensa sointuun samoin kuin ennen kiintyivät hänen ilonsa eloisuuteen ja naurunsa hilpeyteen.

He luulivat ymmärtävänsä häntä, ja jää oli sulanut sydämistä eräiden ihmisten seurassa, jotka olivat pyrkineet lähelle toisiaan. Kaikki olivat olleet onnellisia muutamia päiviä ja Bob itse oli ollut onnellisin kaikista. Oi, niin sanomattoman onnellinen!

Mutta niin menivät päivät ja menneiden päivien mukana hävisi ensimmäinen vaikutelmakin. Sitten palasivat hiljalleen ja huomaamatta entiset harmajat arkiset päivät ja tämän kaikkitasoittavan voiman vallassa alkoivat ihmiset katsoa toisiinsa ja kysyivät itseltään:

Ei suinkaan tämä voi olla mahdollista? Emmehän voi olla uskomatta sitä, mitä me itse olemme nähneet?

Ja tämän äärettömän raskaan kaikkivallan voiman alla pusertui Bobin merkityksettömän pieni kohtalo mitättömiin. Sointu hänen sanoistaan oli poissa ja niitten sisällystä ei ollut kukaan uskonut.

Bob tunsu itsensä yksinäiseksi ja entistä enemmän halveksituksi, ja hän ei voinut käsittää, että hän oli ollut kerran niin tyhmä ja koettanut puhumalla oikaista toisten käsitystä omasta itsestään. Pikku Bob häpesi sekä iloisuuttaan että vakavuuttaan, sekä avonaisuuttaan että teeskentelyään, koko raukkamaista minuuttaan, jota ei hän itse eikä kukaan muu kuten hän luuli, koskaan voi ymmärtää.

KERTOMUKSIA

I

Monta vuotta oli kulunut siitä tapauksesta, joka teki niin voimakkaan vaikutuksen Robert Flodiniin hänen nuoruudenpäivinään. Pikku Bob oli aikoja sitten hävinnyt yleisestä tietoisuudesta, oli vain enää muutamia hänen Upsalaystävistään, jotka juhlatilaisuuksissa muistelivat tuota tuttavallista hyväilynimeä.

Tämä kertomus alkaa erästä jouluaamusta 90 luvun alussa, kun kuninkaallisen kirjaston amanuessi filosofian tohtori Robert Flodin pukeutui toalettinsa ääressä.

Menneen päivän muisto – itse jouluaaton – lempeä, valoisa mieliala täytti hänet vieläkin kokonaan. Hän kiinnitti hyvin huolella kaulaliinaansa neulan, jonka hänen vaimonsa oli hänelle joululahjaksi antanut, lukemattomien paperien sisään käärittynä ja johon oli melkein kilo villalankaa ympäri keritty. Hänen silmänsä kostuivat, kun hän tarkasteli tuota pientä koristetta, jonka aito helmi loisti hänelle peilistä kuin kyyhkysen silmä. Se oli hänen oma ja hän ajatteli sitä koettaessaan sitä mustaan kaulahuiviinsa. Kyyhkysen silmä, ajatteli hän, ei senvuoksi, että hän oikeastaan tiesi, miltä sellainen todellisuudessa näytti, vaan senvuoksi, että hän oli tottunut ajatuksissaan kyyhkyseen liittämään jotain valoisaa, hyväntekevää ja viatonta.

Sitten hän kääntyi ja katsoi avoimesta ovesta koko huoneiston läpi. Hänestä kaikki tuntui juhlallisilta, melkein kunnioitustaherättäviltä jokainen esine hänestä näytti. Vierashuone tauluineen ja korkeine lamppuineen, sohvapöytä tummanvihreine pöytävaatteineen ja piano kukkaisvaaseineen, joista ruusut pitkävartisina sydäntälvellä esiin pistivät, kaikki tuo, joka oli hänelle niin tuttua ja monasti näytti hänestä mitättömältä ja kovin jokapäiväiseltä, loisti tänä päivänä sellaisessa valossa, joka ei voinut tulla yksinomaan talviauringosta. Aurinko paistoi nimittäin sisään ja sen säteet kohtasivat kuusta, joka oli kaunistettu lukemattomilla välkkyvillä koristeilla ja värivivahduksilla, ja joka levitteli oksiaan muistuttaen riikinkukon pyrstön väriloistoista uhkeutta.

Ei, se ei voi olla aurinko, joka vaikutti kaiken tämän. Se oli kodin onni, jota ei kukaan voinut lähestyä tuntematta jotain vaikutusta siitä, jota kahden ihmisen sopusointuisuus voi muillekin jakaa. Se oli perheen suuren juhlan onni, jonka symboli loistaa lukemattomissa väreissä, lämmittää omalla ruoallaan ja juomallaan, tarjoo ajatuksensa lahjoissa, joita tuhlaten sataa perheen jäsenille ylöllisenä hyväilynä.

Tohtori seisoi avoimessa ovessaan, tunsi kaikkea tätä ja kuuli etempää vaimonsa äänen joka lakkaamatta katkesi ja sekaantui helisevään pojan ääneen, joka vavahteli ilosta ja mieltymyksestä. – Robert Flodin oli vähällä mennä kynnyksen yli ja yhdistyä tuohon iloiseen ryhmään, jonka hän oli näkevinään silmissään. Mutta hän otti askeleen taapäin ja seisahtui.

Se ei kumminkaan ollut päättämättömyyttä. Sitä se ei ollut, koskei mikään estänyt häntä menemästä sisälle ja läsnäolollaan kohottamasta iloa kaksinkertaiseksi lastenkamarissa, josta äänet kuuluivat. Tohtori tunsi hyvin yksinkertaisesti itsensä liian rikkaaksi voidakseen edes mennä perheensä luo. Tehdäkseen jotain joka vastaisi tuota pyhäistä rauhaa, joka täytti hänet itsensä, sulki hän ovensa ja istuutui matalalle tuolille akkunan pieleen, josta hän voi nähdä sinisen taivaan ja huurteesta kimaltelevia puiden latvoja Humlepuistossa.

Hän istui siinä kauvan ja tunne soi kummallisena lauluna hänen sielussaan. Se liikkui samassa tahdissa sen mielialan kanssa, joka täytti hänen sydämensä, ja muodostui hymniksi, jonka sävelen hän kuuli sanojen jäädessä yhtä muodottomiksi kuin hänen mielialansakin oli. Mutta sillävälän kuin sanat eivät osuneet hänen huulilleen, vierähtivät sensijaan onnenkyyneleet kostuttaen hänen silmänsä.

Robert Flodin istui joulupäivän aamuna ja itki onnensa autuutta omassa huoneessaan.

Mutta istuessaan siellä heräsi hänessä muisto, joka omituisella tavalla murtautui hänen tunnelmiinsa. Hän tuli ajatelleeksi tutkintojuhlaa ja oli näkevinään koko tilaisuuden ja itsensä siellä, kun hän lasi kädessä seisoi ja kertoi tovereilleen kuinka hän oli yksinäinen ja rikkikulunut ihminen, joka kerjäsikin vakavaa ymmärrystä osakseen. Kuinka ihmeelliseltä tuntuikaan hänestä tuo kaikki nyt! Hänen täytyi hymyillä sen aikaisille ajatuksille, jolloin hän niin kiihkeästi taisteli tullakseen toimeen oman minänsä kanssa. Hänen oma minänsä! Eikö elämä ollut pidellyt häntä lempeillä käsillä ja antanut hänelle lahjaksi kaikki mitä oli toivonut itselleen. Hän ajatteli vaimoaan, poikaansa, yksinäisinä hetkinään noitten vanhojen ja uusien kirjojen keskellä kirjastossa. Ja hän tahtoi syleillä kaikkia tätä samalla täyteläisellä ja lämpymällä tunteella, joka valtasi hänet tietäessään itsensä onnelliseksi ja voimakkaaksi.

Niin, voimakas! Sehän vasta olikin sana. Ja hän, joka oli yhteen aikaan tuntenut itsensä niin heikoksi koko elämän suhteen, joka näytti hänestä peloittavalta ja pahalta.

Hän tuli häirityksi uinailuistaan, kun hänen vaimonsa avasi oven. Hän oli puettu punasiniseen silkkiin, valkea hohtoharso heijasti valona hänen kaulassaan ja kiharat hiukset ympäröivät vaaleana kiehkurana hänen kasvojansa.

Hän ponnahti taapäin nähdessään miehensä kasvonpiirteet ja hänen kasvojensa ilme muuttui kiusalliseksi, synkäksi ja pelokkaaksi.

"Mikä sinun on, Bob?" sanoi hän ja sulki oven ikäänkuin pidättäkseen lapsen ulkopuolelta. "Mitä se on?"

Mies kohotti silmänsä ja kohtasi hänen katseensa, ja samassa ymmärsi hänkin miestänsä. Turvaton onnen hymy huulillaan meni hän ja polvistui miehensä viereen, hänen katseensa sai vähitellen samallaisen lämmön, täyden loisteen, joka oli saanut hänen ilman sanoja ymmärtämään miehensä mielialaa. Hän suuteli miehensä kättä kuohuvan tulvailevalla kiitollisuudella ja painoi sitten hiljaa otsansa hänen polveaan vastaan.

Siellä istuessaan palautuivat Bobin ajatukset entisiin asioihin. Hän ajatteli, kuinka elämä on käynyt helpoksi elää, sen jälkeen, kun hän löysi ihmisen, jota hän voi rakastaa niin eheästi, naisen ja kodin oli hän löytänyt. Hän ei ollut saavuttanut mitään siitä, jota hän ennen tavoitteli, mutta se, joka nyt oli sensijaan tullut, näytti hänestä olevan loppumattoman paljon enemmän.

"Mitä sinä ajattelet?" kysyi vaimo lopulta.

"Minä ajattelen kuinka tyhmä olen ollut täällä elämässä ja kuinka viisaaksi sinä olet tehnyt minut", sanoi Robert Flodin.

"Minäkö?" kysyi hän ja pudisti päätään.

"Sinä olet paljon, paljon viisaampi kuin minä", jatkoi hän ja katsoi häntä silmiin.

Mutta sitten muuttui hän äkkiä.

"Ah ei", sanoi hän. "Niin viisas sinä et juuri ole, etkä tule koskaan."

"Mutta ehkä se on vain senvuoksi, että sinä olet niin rakastettava."

Sitten nauroivat he molemmat viisauden puutteelleen ja menivät yhdessä saliin ja alkoivat juhlatunteissaan syödä vuoden iloisinta suurustaan.

Pikku Georg oli hyvin hyvillään kun isä ja äiti vihdoinkin tulivat. Hän katsoi heitä ihmetellen siksi, että he näyttivät niin totisilta. Mutta sitten heitti hän heidän vakavuutensa ja alkoi laverrella.

Hän kertoi leikkikaluistaan, lumesta ulkona ja kuinka hän laskisi mielellään kelkalla mäkeä Humlepuistossa. Hän täytti huoneen iloisella laverruksellaan eikä hänen tarvinnut hetkeksikään vaieta isän ja äidin keskustelun vuoksi. Sillä Georgin huomaamatta oli isä ja äiti vaiti koko ajan, ja sen he tekivät senvuoksi, että molemmat oli vallannut tuo elämän arvon ja täydellisyyden omituinen tunne, joka äsken oli vetänyt heidät yhteen. He molemmat näkivät pienen ympäristönsä jonkunlaisessa raikkaan puhtaassa selvydessä, joka tulee siitä, kun sielu tuntee itsensä joustavaksi ja nuoreksi. Huone oli valoisa ja kuusi seisoi tummanvihreänä, suorana uusine punasine kynttilöineen ja satoine koristeineen. Pöytäliina oli niin merkillisen valkea, kahvepannu kimalteli vastakiillotettuna muitten oivallisten kupariastiain joukosta, ja joululeipä oli pinoissa vastaleikatun porsaan vieressä,

joka muhoili paperirusetti kaulassaan. Keskellä pöytää rehenteli viisihaarainen paperikynttiläjalka vahvoine vihreine kynttilöineen. Se ei ollut siinä senvuoksi, että se sytytettäisiin, vaan senvuoksi, että se antoi pöydälle niin juhlallisen leiman, ja senvuoksi, että oli joulukuu. Kaiken tuon näki onnellinen mies ja onnellinen vaimo, näkivät sen niin valoisana, puhtaana ja ihmeellisenä, ikäänkuin kimmeltäen se kohtasi heitä unesta, jota ei luule voivansa koskaan unohtaa. Kaikkityyni näytti moninverroin kauniimmalta senvuoksi, että he kuuluivat iloisen poikaaänen kaikuun, joka ei silmänräpäyksikään vaiennut, näkivät sinisten lapsensilmien iloisen loisteen, hänen tähystellessään kirkasta päivää.

Oli luonnollista, että päivän juhlallisuus kuului heille kaikille, ja melkein kuin odotettuna, isä suuruksen jälkeen avasi akkunan ja katsoi kadulle.

"Tuolla seisoo hieno pika-ajurin reki aivan lähellä", sanoi hän.

"Ihmeellistä, juuri kuin meitä varten."

Tämä oli todellakin yksi noita odotettuja yllätyksiä, joka uudistui joka joulukuu, jos vain lunta oli maassa ja ilma oli kaunis. Niin, kun ilma oli ruma eikä ollut lunta, niin vaihdettiin reki tavallisiin vaunuihin. Mutta sehän kuului asiaan, että täytyi olla jotain salaperäistä. Reki tuli ilman kenenkään tietämättä siitä edeltäpäin. Isä meni viekkään näköisenä ikkunan luo. Äiti huudahti: "Ajattelepa, Georg, kuinka isä on hyvä!" Ja silloin Georg riemastui yllätyksestä ja ilosta. Tämä kaikki kuului asiaan ja se suoritettiin ilolla ja vilkkaudella, eikä kukaan saanut jäädä pois osansa suorittamisesta.

Sitten pukeuduttiin turkkeihin ja menttiin rekeen. Ulos Narvantielle se vei ja kauvas Eläintarhan sillan taa. Hevoset olivat suuret ja aivan mustat ja niitten mahtavat kulkuset soivat niin kumeasti. Reki reeni perästä tuli vastaan ja kaikki reet olivat täynnä iloisia, ja onnellisia ihmisiä. Raikkaassa talvi-ilmassa virtaili iloisia huutoja ja helisevää naurua. Kulkuset lauloivat iloisemmin niin pian kuin kaupungin tulli jätettiin selän taa, ja metsässä, missä kinokset korkeina kasvoivat yhteen kuusten taipuneisiin oksiin, oli niin hiljaista, että Georg, vaikka hän oli jo lähes kymmenenvuotias, suuri mies, painautui lähemmäs äitiä ja hyväili hiljaa äidin puuhkaan peitettyä kättä.

Kun tämä pieni seurue ajoi takaisin kaupunkiin, tulvaili mustana virtana juhlapukuisia ihmisiä kaduilla ja ilma kaikui täynnä kirkonkellojen kummaista kuminaa. Se tuntui niin ihmeelliseltä, omituiselta ja voimakkaalta. Siinä oli jotain juhlallista itse kaijussa, jotain joka kohosi ja lauloi korkealla, tuolla yläpuolella korkeimpien kivitalojen pitkien jäykkien rivien. Kaikkialla missä reki liukui, viikkotteli se hymyn vastaan tulijain huulille.

Mutta juuri kun reki pysähtyi suljetun portin eteen, huudahti Flodin:

"Mutta, setä Gösta! Hänethän olemme aivan unohtaneet. Hänenhän piti tulla jo aikaseen aamupäivällä ja jäädä päivälliselle."

II

Pankinkamreeri, herra Gösta Wickner, nuorimies, kolmekymmentäkahdeksan vuotta vanha ja syntyään tukholmalainen, oli viime aikoina tullut perheen ystäväksi ja Robert Flodinin erikoiseksi uskotuksi kaikissa pienissä ja suurissa elämän kysymyksissä.

Molemmat miehet olivat Upsalassa kuuluneet samaan seurapiiriin, joutumatta kumminkaan tämän kautta lähemmin tuttaviksi ja sitten olivat he aika ajoin olleet pitkät ajat tapaamatta, kuten niin usein tapahtuu elämässä. Kamreeri Wickner oli sattunut olemaan marsalkkana Bobin ja Annan häissä, koska hän kuului niihin piireihin, jossa nuo kaksi nuorta olivat yhtyneet. Häiden jälkeen olivat he vielä joksikin aikaa vieraantuneet toisistaan, ja Bob katsoi tämän johtuneen siitä, että he itse vastanaineina olivat olleet liian onnensa vallassa ehtiäkseen ajatella ystäviään, josta hän melkein sai syytä itesoimauksiin.

Muut ihmiset olivat kuitenkin saaneet Gösta Wickneristä sen käsityksen, että hän oli mies, joka pani suuremman painon omille harrastuksilleen kuin ystävyssiteilleen. Itse asiassa oli Gösta Wickner kunnianhimoinen mies, joka taisteli hiljaa, tarmokkaan lujatahtoisesti tullakseen rahamaailman merkkimieheksi. Hän oli eriskummallisen käytännöllinen luonne, johon omituisella tavalla liittyi varma ja joutuva toimintakyky, joka tilaisuuden sattuesssa voi muuttua hyvin häikäilemättömäksi. Mutta tämän ominaisuutensa kätki Gösta Wickner huolellisesti pintansa alle, jonka läpi ei ollut helppo tunkeutua. Hän liikkui siinä mailmassa, johon hän kuului, jo alusta alkaen sellaisella varmuudella, kuin hän olisi syntynyt niissä piireissä, joihin tuttavuudet, lakitieteellinen tutkinto ja varatuomarin arvonimi alkuaan oli pääsyn hänelle hankkinut, ja hänellä oli vielä aikaa elää iloista nuoremiehen elämää, joka samalla kertaa tyydytti hänen nautinnonhaluansa ja laajensi hänen tuttavapiiriään.

Opintovuosinaan oli hän saanut paikan eräässä Tukholman pankkien haarakonttorissa maaseudulla ja onnistunut tässä paikassaan lyhyessä ajassa herättämään huomiota, joka takasi hänelle tulevaisuuden aseman. Hänen kykynsä tehdä itsensä välttämättömän tarpeelliseksi oli aivan erikoinen ja hänen taitavuutensa pankkimiehenä oli kieltämätön.

Se kuului niihin hyvin läheisiin selittämättömiin elämän suhteisiin, joita ulkopuolella oleva ei voi koskaan tyydyttävästi selittää, että kamreeri Gösta Wickner alkoi tulla Bob Flodinin uskotuksi. Todennäköisesti tässä enimmäin luonteitten vastakkaisuus veti näitä molempia miehiä lähemmäs toisiansa. Varmaa on kuitenkin, että heidän seurustelunsa vuoden vierieessä oli käynyt yhä läheisemmäksi, ja että Gösta, niin usein kuin hänen aikansa myönsi, kävi mielellään Flodinin perhettä tervehtimässä.

Tällä kertaa oli hän luvannut tulla itse joulupäivänäkin. Ja tämä oli merkkitapaus Flodinin perheessä, jossa Gösta Wickner oli niin mielellään nähty vieras. Molemmat, Bob ja Anna, antoivat tälle seikalle ehkä erikoisemman suuren merkityksen, jolla kumminkin suurimmaksi osaksi oli vain sijansa heidän mielikuvituksissaan. Tämä oli myöskin aiheena, minkä vuoksi Anna rouva oli pelännyt, että he olivat unohtuneet liian pitkäksi aikaa rekiretkelle ja antaneet vieraansa senvuoksi odottaa kauvan. Kun aviopuolisot tulivat kotiin, ei Gösta Wickner kumminkaan ollut saapunut. Tämä tuntui Bobista jossain määrin pettymykseltä, sillä hän oli tänä päivänä liian onnellinen voidakseen olla yksin.

Anna rouva meni heti keittiöön käskeäkseen palvelijan laittamaan teetä. Mutta hänen miehensä meni akkunan luo katsoakseen kadulle eikö hän siellä voisi eroittaa ystävänsä pitkää, hieman laihahkoa olentoa.

Sitten käveli hän hetken huoneessaan edestakaisin ja riensi kiiruummiten eteiseen, kun hän oli kuulevinaan ovikellon soivan. Kun hän tuli vakuutetuksi, ettei kukaan ollut ovikelloa soittanut, etsi hän vaimoaan vain sanoakseen hänelle, että olihan tuo erinomaisen kummallista, kun Göstaa ei kuulunut vielääkään tulevaksi sekä palasi takaisin huoneeseensa ja jatkoi siellä jälleen kävelyään ristimatoilla.

Tässä kävellessään alkoi häntä tuskastuttaa, ett'eiköhän ystävä tulisikaan, ja huomasi selvään että hänen hyvätuulensa oli kerrassaan menemäisillään. Hän soimasi myöhästynyttä Gösta Wickneria välinpitämättömyydestä, kylmäkiskoisuudesta ja viekkaudesta heidän vanhaa ystävyttään kohtaan. Samassa silmänräpäyksessä hän nauroi omalle kiihtymykselleen, sytytti sikaarin palamaan ja aukasi akkunan voidakseen nähdä aina Humlepuistoon saakka.

Kaikki tuo tuli siitä, että Robert Flodin tunsu vastustamatonta tarvetta saada ystävänsä kanssa jakaa joulutunteitaan, ja hän tiesi, että jollei hän saisi häntä ennen päivällisiä kahden kesken puhutellakseen, niin se ei olisi koskaan hänelle mahdollista. Ja jollei se toisekseen voisi tapahtua, niin olisi joulun odotettu eheä tunnelma mennyttä kalua.

Robert Flodin huokasi syvään tätä ajatellessaan, mutta samalla päätti hän koettaa päästä ajatuksistaan, jottei enempi ärsyttäisi hermojaan, otti kirjan ja koetti lukea. Hetken perästä kuuli hän selvästi ovikellon soivan. Teennäisen välinpitämättömästi nousi hän ylös, pani kirjan pois ja meni verkalleen eteiseen, vaikka tyytyväisyys säteili hänen kasvoistaan.

Tulija oli juuri heittänyt turkkinsa pois päältänsä ja seiso kuivaillen viiksijään, jotka olivat tulleet kuurasta kosteiksi. Hänen ulkomuotonsa muistutti jonkun verran vanhempaa hyvin säilynyttä luutnanttia, ja hänen voimakkaat piirteensä olivat pienen, lihavahkon ja hermostuneen Bobin räikeänä vastakohtana.

Ystävykset pudistivat toistensa kättä ja vieras kysyi:

"Olenko minä odotuttanut itseäni?"

Ja toinen vastasi:

"Ei ensinkään. Astuhan sisään vain."

Hän vastasi niin, mutta ei senvuoksi, että hän olisi tahtonut pettää ketään ihmistä, – olkoon se kaukana minusta, että minä tahtoisin sanoa jotain sellaista Bob Flodinista – vaan senvuoksi, että hän oli nyt niin iloinen ja niin tyytyväinen, ettei hän mistään hinnasta voinut muistaa kuinka hän viisi minuuttia sitten oli ollut äärimäisyyteen saakka kiihoittunut ja onneton.

Mutta nyt tapahtui jotain, jota Bob ei ollut voinut edeltäpäin ottaa laskuihinsa. Hänen vaimonsa tuli tervehtimään ja toivottamaan vieraan tervetulleeksi ja pikku Georg tuli juosten varmasti aavistaen, että sedän tulo ei voi olla merkityksetön hänen tärkeälle ja huomatuille persoonallisuudelleen niin merkillisenä päivänä kuin itse joulupäivänä.

Georg seiso hiljaa salinlattialla eikä sanonut edes hyvää päivää, vaan tarkasteli tulijaa sellaisella ennustavalla varmuudella, joka osoittaa kykenemättömyyttä hillitsemään liian ilmeisiä mielenpurkauksia.

Tämä iloisen ja poikamaisen itsekkäisyyden ilmiö näytti kamreerille valmistavan sekoittamatonta nautintoa. Hän hieman hymyili kuivaan, pilkalliseen tapaansa eikä pitänyt mitään kiirettä.

"Etkös sinä tervehdi, pallero", huomautti hän.

Georg meni ja kumarsi tottelevaisesti. Mutta kysyvä katse silmissään hän hymyili vain omien aavistuksiansa toteutumisen varmuudesta.

Silloin katsoi Gösta setä piinanneensa jo kylliksi suosikkiaan ja nosti eteisen nurkasta jotain, jonka hän vei mukanaan sisälle.

Verkalleen ja juhlallisesti hän astui ovesta sisään ja piti kädessään kahta pakettia, joista toinen oli pieni ja toinen suurempi. Pienempi paketti annettiin kättä suudellen talon rouvalle ja isompi jäi salinpöydälle, jossa se avattiin ja sisällys tarkastettiin, joka muuttikin rauhaisen jouluilon mitä huimimmaksi juhлариemuksi. Kuten sanottu, Gösta setä oli nuorimies, jolla oli varaa ostaa mitä hyvänsä. Kumminkin sai Georg tällä kertaa kokemuksestaan sellaisen käsityksen hänestä. Kaikki ne toiveet, jotka voivat sisältyä lapsen rohkeimpiin unelmiin, löytyivät koottuina siihen isompaan pakettiin. Siellä oli niin paljon aina isommasta lahjasta houkutteleviin makeisiin saakka, että Georg oikeen veti henkeään ikäänkuin tuntien itsensä petetyksi, kun kaikki jaettava loppui. Kaikkein

viimeiseksi otti Gösta setä esille pullon konjakkia, parasta lajia, ja antoi sen suosikilleen isälle jätettäväksi.

"Sinähän et vielä juo konjakkia, mullikkani", lisäsi hän varmuuden vuoksi.

Sehän oli erittäin arvokas ja merkillinen uutuuks, että Gösta Wickner antoi joululahjoja. Se tosin kuului asiaan, että Georg odotti makeisia, mutta koko pakettien jako kävi niin kodikkaasti, että molemmat Bob ja Anna tulivat aivan haltioihinsa. Bob otti tuon toimituksen onnen pyyteitten odottamattomana lisänä, jonka tämä joulu oli nyt hänelle lahjoittanut. Sydämellisellä liikutuksella hän vastaanotti uskollisen ystävyys tunteen, jota äskeinen tapahtuma vielä vahvisti niin huomattavasti. Voi olla mahdollista, että hän suurenteli sen merkitystä ja nautti omasta liioittelustaan yhtä paljon kuin todellisuudestakin. Mutta se ei estänyt häntä samalla kertaa tuntemasta tuskasta pistoa sydämessään ja hän tahtomattaankin alkoi kärsimättömästi odottaa sen loppua. Ehkä se vaikuttikin, että Gösta Wickner niin pian meni työhuoneeseen, jossa teetarjotin sitruunineen ja korkeine lasineen jo odotteli sopivana aamupäiväjuomana tarjottavaksi.

Jos oli jotain itsekästä siinä järjestyksessä, niin sitä ei kukaan huomannut ja kaikkein vähemmän Robert Flodin itse, joka ajatuksissaan hymyillen tarjosi ystävälleen parhaamman tuolinsa.

Gösta Wickner vajosi siihen tyytyväisellä mielentyyneydellä ja katseli mieltymyksen hymy silmissään teehöyryä, joka kohosi laseista. Hän näytti mieheltä, joka ei voi ketään häiritä, joka vain mielihyvän tunteesta siinä ojenteli pitkiä jalkojaan.

"Tämä oli kai vehkeilyä", sanoi hän salaperäisesti.

Robert Flodin joi vaijeten teensä ja tarjosi sitten sikaaria ystävälleen, ja alkoi kävellä edestakaisin matolla. Gösta Wickner istui vain rauhallisena ja imi sikariaan tuijottaen eteensä katsomatta kumminkaan mihinkään erikoiseen esineeseen. Molemmat miehet näyttivät hetkeksi melkein unohtaneen toisensa ja heidän täydellinen hiljaisuus osoitti vain ystävyys läheistä suhdetta, joka on yläpuolella kaikkia seurustelutapoja.

"Oliko sinulla hauskaa eilen", kysyi Robert Flodin vihdoin.

"No, niin näin, mitään erikoista minä en juuri voi sanoa."

"Mikset sinä tullut tänne, vaikka minä pyysin sinua."

Oli hetken hiljaisuus.

"Minun periaatteeni on, että jouluaattona täytyy perheen saada olla häiritsemättä", sanoi Wickner lopultakin.

"Minulla oli erittäin hauskaa – myöhemmin illalla. Minä istuin kotona, polttelin ja luin Heineä."

Robert Flodin ei hymyillyt nyt ystävänsä sanoille, vaan nieli omat ajatuksensa. "Tämä joulu on ollut niin kummallinen", sanoi hän.

"Missä suhteessa", kysäsi Wickner.

Robert Flodin seisahtui ja hänen kasvojensa ilmeet muuttuivat valoisiksi ja uinaileviksi.

"Minä en voi sanoa sinulle mitään erikoista", oli vastaus. "Se kaikki on tullut itsestään. Etkö sinä ole sitä tuntenut? Toisinaan voi tuntea ikäänkuin kaikki turtuisi rauhaksi. Suurta, hiljaista sopusointua, joka tuntuu valtaavan koko mailman."

Bobin silmät kostuivat ja mieli oli vähällä murtua. Se tapahtui hänelle hyvin usein, kun hänen tunteensa vain värähtelivät. Hän alkoi puhua. Hän kertoi läpi koko nuoruutensa, kuinka hän alinomaa oli tuntenut itsensä niin pieneksi ja niin vähäpätöiseksi ja vain aina ihmetellyt, mikä merkitys on sellaisella elämällä, kun täytyy syödä, nukkua, lukea ja vihdon viimeiseksi saa luvan järjestellä kirjoja kirjastossa. Hän kertoi kuinka ihmeellisen vaikea oli ollut löytää ystäviä sen jälkeen kun hän oli Upsalan jättänyt.

"Ajatteleppas", sanoi hän. "Minä en ole ollut kertaakaan rakkausseikkailuissa, ei pienimmässäkään, joka olisi antanut värityksensä minun elämälleni. Eikös se ole omituista? Minä en ota lukuun hetken liittoja, noita liittoja, jotka minä ehkä otin vakavammin kuin ne olisivat ansainneet. Ja niin on tuo kaikki muu tullut tietämättäni. Minä tunnen tarvetta sanoa kaikille ihmisille, että minä

olen onnellinen. Minä en tiedä mitään mailmassa, jota minä voisin oikeen toivoa itselleni, enemmän kuin minulla nyt on."

Gösta Wickner istui ja kuunteli ystävänsä puhetta, ja nyt, niinkuin usein ennenkin tunsikin hän kummallisen sekavaa nautintoa ja ihmettelyä, että mies todellakin voi niin yksinkertaisesti tuntea onnea ja päälle päätteeksi kertoa siitä. Hän ajatteli omaa elämäänsä, omia aikeitaan ja kuinka paljon hän toivoi itselleen.

"Oletko sinä todellakin niin varma siitä, ettet sinä toivo itsellesi mitään?" kysyi hän lopuksi.

Mahdollisesti oli jotain katkeraa tuossa äänessä, jolla hän lausui nuo sanat. Mahdollisesti myöskin Robert Flodin nyt niinkuin usein muutoinkin näki ja kuuli mielikuvituksellaan, ja toinen ei tarkoittanutkaan muuta kuin sanoakseen vain jotain, joka oli luonnollisessa yhteydessä puhutun kanssa. Varma oli kumminkin, että nuo sanat saivat hänen unohtamaan itsensä ja koko onnensa. Samassa tuli hän nyt sensijaan ajatelleeksi ystävänsä. Koko hänen elämänsä oli mitä jyrkin vastakohta hänen omalle elämälleen. Nuoremiehen elämän yksinäisyys, ateriat ravintolassa, tyhjä huoneusto, jossa ei kukaan odottanut – koko tuo elämä, jota Robert Flodin tuskin voi ajatella mahdolliseksi elää todellisuudessa, niin vihlovan kylmältä ja valottomalta se hänestä näytti, niin kolkkoa hän ei ollut koskaan ennen tuntenut. Robert Flodin sai selväksi sen käsityksen, ettei hän koskaan ennen ollut ajatellut ystävänsä niinkuin hänen pitäisi. Hän oli siinä määrässä tottunut omaan asemaansa, ettei hän koskaan ennen tullut ajatelleeksi Gösta Wicknerin asemaa toisellaiseksi kuin omaansa. Ja jos hän olisi ennen sitä ajatellut, olisi hän melkein nauranut sille ajatukselle, että Gösta olisi voinut mennä naimisiin eli ylipäätään elää toisellaisissa olosuhteissa kuin hän eli.

Hän unohti senvuoksi edelliset ajatuksensa ja vaikenen yhtäkkiä. Hetken perästä hän kääntyi ystävänsä puoleen ja kysyi suorastaan:

"Mikset sinä ole koskaan mennyt naimisiin?"

Tämä vavahti ja heikko puna, tuskin näkyvänä vivahduksena levisi hänen kasvoilleen vain hiukan muuttaen hänen kasvojensa väriä.

Hän hymyili vastatessaan:

"Minä en usko mihinkään yleiskeinoihin."

Kun oli kysymys sellaisista ihmisistä, joista hän piti voi Robert Flodin olla jokseenkin terävänäköinen. Hän ei antanut ystävänsä johtaa itseään harhaan pilanteolla eikä hillityllä käytöksellään. Kuinka heikko tuo punehdus hänen kasvoissaan olikaan, oli Bob Flodin kumminkin huomannut sen. Hän aavisti ystävällä olevan jotain salattavaa. Ja kun hän ei voinut ymmärtää syytä, tahtoi hän koettaa järkyttää sitä luoksepääsemätöntä suojusta, jonka taakse ystävä aina vetäytyi. Hän kysyi senvuoksi jotenkin terävällä äänellä:

"Luuletko sinä, että ihminen voi koko elämänsä olla tyytyväinen viettämällä päivät konttooripöydän ääressä, illat vieraiden seurassa ja olla loput aikoja aivan yksin?"

Ja ikäänkuin peläten sanansa liian karkeasti koskeneen ystävänsä lisäsi vielä:

"Sinullahan on kyllä meidän seuramme, mutta..."

Hän oli ajatellut sanoa: "Sehän ei voi mitenkään riittää." Mutta sitten hän ajatteli, että tällainen lisäys mahdollisesti voitaisiin tulkita epähienoksi ja hän vaikenen senvuoksi. Mutta sydämellisellä ystävyydellä taputti hän sensijaan ystävänsä päätä kävellessään tuolin ohi, jossa tämä istui, ja asettui sen jälkeen akkunan pieleen aivan neuvoton katselemaan lumipeitteisten kattojen yli epämääräiseen etäisyyteen.

Ei ole helppo sanoa, mikä nyt sai monivuotisen vaitiolon katkeamaan. Mutta voi olla hetkiä, jolloin keskustelu muodostuu ikäänkuin vyöryväksi lumipalloksi, joka ottaa kaikki mukaansa. Ehkä heitä ympäröivä pyhäisen juhlapäivän ilmapiiri lämmitti heidän uskollisuudentunteensa. Oli niin hiljaista matotetussa huoneessa, jossa korkeat kirjahyllyt kohosivat pitkin seinä ja joissa uutimet ja pehmeät huonekalut tekivät sen niin kodikkaaksi ja lämpöiseksi. Siellä henkäili niin vilpittömästi sen ihmisen sydäimestä, joka oli painanut leimansa tähän huoneeseen ja sen vaatimattomiin taideteoksiin ja vaimon ja pojan valokuviiin, joita oli kaikissa mahdollisissa paikoissa. Robert Flodin

näytti sitäpaitsi tällä hetkellä niin katuvaliselta ja nöyrältä, senvuoksi, että hän luuli tahtomattaankin olleensa tunkeileva, ja hänen kätensä, jolla hän silitti ystävänsä hiuksia, oli ollut niin pehmeä ja hellä kuin naisen.

"Meidän välillämme ei tarvitse olla mitään salaisuuksia. Minä voin hyvin kernaasti sanoa sinulle syyn", sanoi Gösta Wickner lopulta. Hän kutristi silmiään ikäänkuin olisi ajatellut jotain vaikeaa problemia ja puhalteli paksuja savupilviä ympärilleen.

Bob kääntyi äkkiä ympäri ja hänen kasvonsa saivat jännitetyn piirteen.

"Tahdotko todellakin?"

Yleensä Wicknerille oli ominaista, että hän harvoin puhui itsestään ja hyvin vaikeasti uskoi muille salaisuuksiaan. Juuri nyt tuli Bob sitä ajatelleeksi ja se tuntui hänestä jonkinlaiselta keksinnöltä. Hän ei kertonut koskaan itsestään. Se oli aina Bob, joka uskoi salaisuutensa, joita ei koskaan palkittu.

Bob tunsu äkkiä kuinka hän pitkät vuodet oli kärsinyt vääryyttä ja näki vain rehellisyyttä siinä, että tämä vääryys nyt näytti tulevan hyviteteksi. Samassa silmänräpäyksessä kulki hänen sielunsa läpi aavistus, että tuo uskottava asia mahdollisesti voisi koskea häntä itseään, jollain selittämättömällä tavalla olisi yhteydessä hänen oman elämänsä kanssa. Hän ei kysellyt kauvemmin, seisoi hiljaa ja odotti sanoja, jotka eivät koskaan näyttäneet tahtovan tulla.

Lopultakin Gösta Wickner alkoi: "Muistatko, kun me ensikerran tavattiin, sen jälkeen kun olimme Upsalan jättäneet?" sanoi hän.

"Kyllä", vastasi Bob miettien. Mitähän varten hän kysyy sitä? tuumi hän itsekseen.

"Se oli samassa perheessä, jossa sinä ensikerran näit nykyisen vaimosi, minä tarkoitan hänet, josta tuli sinun vaimosi."

"Sitä minä en ole koskaan ajatellut", vastasi Bob.

"Et", myönsi hän hymyillen. "Sinulla oli muuta ajattelemista. Ja sehän oli luonnollistakin, ettei sinulla ollut aikaa ajatella minua."

Bob koetti puolustautua. "Minä olin niin yksinäinen siihen aikaan", sanoi hän. "Minä olin ihmispelkuri, olin hiljakkoin tullut Tukholmaan ja tunsin itseni yksinäiseksi suuressa kaupungissa. Kuljin vain kirjaston väliä ja istuin muuten enimmäkseen huoneessani."

Gösta Wickner hymyili kuin se, joka tuntee mailman, ja Bob näki tuossa hymyssä jonkinlaista purevaa ivaa itsestään.

"Sinä et tiedä, kuinka minä muistan sen ajan", jatkoi hän melkein suuttuneena ja vaikeni samassa.

"Niin", sanoi hän. "Sinä ehkä muistat, että minä olin marsalkkana sinun häissäsi."

"Luonnollisesti", vastasi Bob närkästyneenä.

"Mutta vuosi sen jälkeen minä muutin pois Tukholmasta. Sen sinä olet unohtanut."

"En minä juuri tarkalleen muista."

"Ei, sehän olisi kohtuutonta pyytääkään. Se tapahtui kumminkin kohta sinun poikasi syntymän jälkeen. Sen sinä ehken muistat."

Bobin täytyi tunnustaa, ettei hän koskaan ollut ajatellut sitä sellaisessa yhteydessä.

"Ei, mutta sinä muistat kyllä sen yön ja seuraavan aamun."

Bob nyökäytti vaieten.

"Niin, katsohan", jatkoi ystävä. "Minä muistan sen myöskin, vaikka omalla tavallani. Ja minä voin nyt vastata sinulle siihen, mitä sinä ensin kysyt, miksen minä ole mennyt naimisiin. Minä vastaan sinulle vain muutamilla sanoilla: Jos sinun vaimosi olisi vapaa eikä hänellä olisi mitään sitä vastaan, niin silloin minäkin ehkä voisin vielä mennä naimisiin."

Hän keskeytti puheensa äkkiä.

"Ei", sanoi hän. "Ehk'ei nyt enää. Mutta varmaa on, että minä olisin tehnyt sen silloin. Mutta nyt minä pyydän sinulta yhden asian: *Sinä et saa kertoa tätä vaimollesi*. Lupaa se minulle!?"

"Minkävuoksi?"

"Minä en tahdo sitä. Minä en voi kärsiä siitä ajatuksesta, että hän tietää sen. Lupaa se minulle!?"

"Kyllä."

"Kunniasi ja omantuntosi kautta."

"Kyllä. Kunniani ja omantuntoni kautta."

Bob Flodin puhui aivan konemaisesti ja hänen ajatuksensa olivat sekaisin. Hän kuuli kuin pitkän matkan päästä, kuinka ystävä lisäsi:

"Jos sinun rouvasi saa tietää tästä, niin se vain tavallaan pakottaa häntä vihaamaan minua."

"Niin, se voi olla kyllä mahdollista."

"Voi tulla yhdestä sanastakin vain ikävyyksiä."

Bob kuuli nuo sanat, jotka tekivät hänen juhlalliseen mielialaansa niin kuluneen ja sorahtavan vaikutuksen, mutta ei ymmärtänyt niitä. Hän tunsu itsensä vakuutetuksi siitä, että jotain oli tapahtunut, jota hän ei voinut estää ja joka oli hänen elämänsä kokonaan murtanut. Mutta hän koetti päästä tästä ajatuksesta, kun hän huomasi sen aivan arvottomaksi. Hetkeksi menetti hän melkein toimintakykynsä. "Jos Anna saa tietää sen?" sopersi hän. Ja Gösta Wickner vastasi: "Muistakin, että sinä olet luvannut." "Kyllä, kyllä, minä olen luvannut", uudisti Bob. Mutta hän ei vielä käsittänyt, mitä oli tapahtunut. Hän seisoi vain ystävänsä tuolin edessä ja hymyili tylsästi ja ihmettelevästi, joka ei merkinnyt mitään. Niin, hän väitti, että hän oli aina aavistanut jotain tuontapaista, joka oli suuri vääryys, ja se sai ystävän ääneensä nauramaan.

Silloin lensi äkkiä sekasorron läpi ajatus, jota Bob koko ajan luuli etsineensä. Leimuten voimakkaasti se selvitteli yhtä ja toista varjoista; se poltti ja leikkasi kirvelevästi tuo tuskainen huomio, joka tuli niin äkkiä ja kavalasti, ettei Bob luullut sitä koskaan voivansa luotaan karkoittaa.

Bob tunsu tehneensä ystäväilleen vääryyttä, verisintä vääryyttä, millä mies voi sortaa toista. Kuinka he sitten olivat voineet tulla ystäviksi? Kuinka se voi olla mahdollista, että he yksitoista vuotta olivat voineet seurustella toistensa kanssa, nauttia toistensa luottamusta, elää toisiaan ymmärtäen niin täydellisesti kuin vain harvoin ystävien välillä voi olla mahdollista? Bob tunsu huonommuuden nöyryyttävää tunnetta verratessaan itseään ystävänsä. Koko hänen lämmin sydämensä täyttyi syvästä myötätuntoisuudesta ystävänsä kohtaan.

Hän ei voinut puhua. Hän ojensi molemmat kätensä Gösta Wicknerille ja puristi hänen käsiään.

Sittenkuin tunnustus oli tehty, näytti tämä oikeastaan enemmän välinpitämättömältä kuin liikutetulta. Hän oli jälleen tavallisissa tuumailuissaan ja kun hän näki Bobin liikutetun mielentilan, ei ollut kaukana, ettei häntä ruvennut peloittamaan, että hän olikaan saattanut sellaiset voimat liikkeeseen, joita hän voisi hillitä.

"Sehän oli tyhmästi hiisivieköön, että minä kerroinkaan tuota vanhaa juttua", sanoi hän. "Eihän se olisi sitä ansainnut?"

Tuo lause loukkasi Bobia hetkeksi. Mutta hän oli liian täysi omista tunteistaan voidakseen lainata sille vaikutukselle enempi ajatuksiaan kuin mitä se äkkiä ohi liukuessaan muistoon jätti.

"Kuinka sinä voit sanoa niin", virkkoi hän. "Minusta tuntuu, etten minä ole koskaan tuntenut sinua ennen kuin tänä päivänä."

"Niin, niin. Mutta muista, että minä nyt olen terve. Muuten minä en istuisi täällä."

Ja Gösta Wickner nauroi kuivalla, pisteliäällä tavallaan.

Bob ei kuullut hänen sanojaan eikä nauruaan. Hän muisteli vain kuinka Gösta Wicknerin oli ollut vaikea lausua tunteitaan. Hän muuttui mielellään sellaisissa tilaisuuksissa harvasanaiseksi, voipa senlisäksi tulla sekä kylmäksi että hävyttömäksikin niille, jotka eivät häntä tunteneet.

Tämä ajatus tuli Bobille vain jonkunlaisena mieleenjuolahduksena. Hän teki lyhyen vastustusrynnäköön omia ajatuksiaan vastaan, avasi oven ja huusi iloisesti huoneustoon:

"Meillä on nälkä, Anna. Emmekö saa pian ruokaa?"

Samalla kertaa antoi ystäväilleen samaa merkitsevän, riemastelevan silmäyksen ikäänkuin pyytääkseen kiitosta siitä kuinka hän ymmärsi hillitä itseään.

III

Kamreeri Gösta Wickner meni samana iltana kotiinsa sellaisessa mielentilassa, joka läheni kiihkoisaa mielenpurkausta. Tällainen mielentila oli hänelle jokseenkin outo ja hänen täytyi myöntää olevansa kerrassaan tyytymätön itseensä.

Hän veti turkinkauluksen korvilleen, koska oli kylmänpuoleinen ilma ja tuuli alkoi kiidättää irtonaista lunta hänen korviensa ympärillä. Kamreeri kiroili itsekseen, ettei ollut telefonoinut ajuria. Sturekadulla oli ajureita tuhka tiheässä, mutta ne olivat luonnollisesti jo kaikki tilatuita. Luonnollisesti, nythän oli jouluyö! Kamreeri oli kaikkea muuta kuin joulutuulella.

Hän käveli pitkin askelin katua ja tunsu silloin tällöin vastaantulevia tuttavvia, mutta vältti tervehtämästä niitä, jottei tarvitseisi pysähtyä toivottamaan heille hauskaa joulua tai hyvää jatkoa. Sillä todellakaan hän ei ollut sellaisella tuulella.

Tultuaan Arsenaalikaladulle erään talon luo, veti hän esiin alumiiniavaimensa ja avasi oven. Tuuli riuhtasi sen auki ja löi kovasti jymähtäen kiviseinään. Kamreeri kiroi toisen kerran ääneensä ja riuhtasi sen tarpeettomalla jyrähdyksellä kiinni. Päästyään huoneeseensa sytytti hän lampun ja istahti tuoliin nojautuakseen jatkamaan Heinen lukemista.

Mutta Gösta Wickner oli pois suunniltan ymmärtääkseen Heinen sukkeluutta. Hän heitti kirjan pöydälle ja vaipui ajatuksiinsa. Ja ensiksikin hän huomasi ettei hän voinut tuntea itseään rauhalliseksi Bobin suhteen.

Bob ei oikeastaan ollut sanonut eikä tehnyt mitään sekaantuakseen noihin ikävyyksiin. Mutta hän ei ollut ollut oma itsensä koko iltana ja hänen ystävytensä oli niin kiusaavaa. Gösta Wickner katui koko tuhmaa tekoaan ja kysyi itseltään eikö hän jo ollut kyllin vanha pysyäkseen sellaisista erillään.

Gösta Wickner hymyili itselleen ja hänen kasvonsa muuttuivat silloin samalla valoisiksi ja ivallisiksi. Sallia tilapäisen mielialansa masentaa itseään, oli hänen heikkoutensa, josta hän oli usein saanut kärsiä samalla lailla – ennen mailmassa. Nykyään hän oli tullut varmemmaksi itsestään. Ja mitä nyt tapahtui, oli ymmärrettävissä, joskin ylijäämä toisikin muutamia pieniä ikävyyksiä.

Kamreeri vakuutteli itselleen, ettei vielä ollut mitään vaaraa pelättävissä, vaan oli kumminkin joka tapauksessa viisainta pitää silmänsä auki.

Mikä häntä enimmänsä suututti, oli, että hän tämän kaiken tapahtuessa oli ollut niin sydämellisessä mielentilassa. Varmastikaan hän ei ollut mikään vanha nuorimies. Mutta varsin nuorikaan hän ei suinkaan ollut. Kolmekymmentäkahdeksan vuotta! No niin, onkos tuo sitten mikään ikä sellaisen vanhan äidin näkökannalta katsottuna, jolla vielä on turvattomia tyttöjä. Mutta tyttöjen näkökannalta näyttäisi olevan hieman nuorempi mieluummin haluttu. Itse luuli hän jo kauvan sitten päässeensä selvyteen itsestään. Hän huomasi väsymystä rappuja kulkiessaan. Päivällislevostaan hän luopui hyvin vastenmielisesti, eikä hän kauvan vaivannut itseään salaamalla vastenmielisyyttään, jos niin sattui. Ja kuukausi sitten oli hän huomannut, että frakkipukua täytyisi isontaa vatsankohdalta.

Yhä uudestaan ja uudestaan palasi hänen ajatuksiinsa sama kysymys: Kuinka se oli ajateltavissa, että hän oli antanut itsensä viekotella kertomaan tuota vanhaa juttua? Voineekohan olla mahdollista, että se tapahtui vaan senvuoksi, kun Anna rouva näytti niin nuorelta ja tuoreelta valkoisen silkin kaulaa kaunistessa, ja että hän taputti niin hellästi hänen poskeaan, kun hän suuteli hänen kättään? Olisiko tuo oikeastaan jonkinlainen aihe – . Kadotukseen tuomittu romantiikka, ajatteli Gösta Wickner.

Eikö juuri se – miksikä sitä sanoisin – pieni erehdys, jonka hän oli saanut kärsiä, kun Anna rouva meni Bobin kanssa kihloihin, ole ollut yksi niistä kokemuksista, jotka suurimmaksi osaksi ovat saaneet hänen itselleen luomaan jonkinlaisen kylmähkön elämänfilosofian, jonka aatteissa hän oli monia vuosia oivallisesti elänyt.

Olikohan tämä rakkaus ensinkään koskaan ollut syvä?

Gösta Wicknerin täytyi tunnustaa itselleen, että niin ei ollut asianlaita ollut.

Mitä tämä sitten oikeastaan oli kaikkityyni?

Hän oli vaan mieltynyt tyttöön. Niin paljon siinä oli todellakin totta. Hän tuli samoihin seurapiireihin kuin Anna, he tulivat hyviksi ystäviksi ja hän oli tosiaankin toisinaan ajatellut, että jos joku voisi saada hänet taivutetuksi vaihtamaan nuorenmiehen-elämänsä – hm! – tuohon toiseen, niin se olisi Anna. Hän oli iloinen, kaunis ja reipas. Ja senlisäksi näytti hän niin puhtaalta. Gösta Wickner ei voinut löytää kuvaavampaa sanaa, joka olisi hänestä paremmin sopinut.

Mutta sitten kun tuli toinen ja hän tunsi itsensä jääneeksi – oliko se sitten niin erittäin paljon maksanut hänelle, tyytyä kohtaloonsa? Gösta Wickner muisteli ja muisti erään kauniin kevätiltan, jolloin hän, tuntien elämänsä arvottomaksi, tummissa ajatuksissaan kuljeskeli Hagapuistossa. Mutta vaikka hän kuinkakin muisteli, hän ei voinut itseltään salata, että se ilta oikeastaan oli ollut ainoa. Alussa voi kylläkin tapahtua joskus, että hän tahtomattaan vavahti hieman nähdessään vastakihlautuneiden onnesta säteilevät kasvot. Mutta hän oli tottunut siihen, niinkuin kaikkeen tottuu lopulta, ja hän oli huomattuaan heidän keskinäisen mieltymyksensä toisiinsa, muuttunut heille myötätuntoiseksi. Sitten oli hän hieman ivallisesti viisastellut, että vaimo, joka näytti luodun vain kodin onnelle, oikeastaan ei ollutkaan mikään vaimo hänelle. Viime lopuksi hän oli päättänyt päästä heidän molempien ystäväksi ja heidän kotinsa oli varmalla tavalla tullut hänelle välttämättömäksi.

Kuinka monta kertaa hän olikaan senjälkeen itselleen sanonut, että hän oikeastaan sittenkin oli onnellisin heistä molemmista kilpakosijoista! Kenestäkään välittämättä, riippumattomana on hän ollut kyllin kyvykäs täyttämään tehtävänsä ja edistymään virkaurallaan, jonka päämaalia hän ei koskaan päästänyt tähtäimestään. Vallan unelmat kuohuivat Gösta Wicknerin aivoissa ja sellaisille ei avioliitto suinkaan ole vastuksena, vaan arvatenkin rakkaus. Hänen romantinen luonteensa viekotteli hänen himojaan hetkeksi kiihkeästi kaipaamaan kotia, juuri sellaista kuin Bobin. Mutta kuinkas olikaan, hän oli saanutkin sen. Aivan vapaasti oli hän saanut kodin, jonne hän voi tulla ja mennä milloin tahtoi, ja jossa hänen pieninkin vastoinkäymisensä tai ilonsa alinomaan sai myötätuntoisuutta osakseen ja tuli huomatuksi. Hänen ei tarvinnut huolehtia tästä kodista. Se oli siellä aina. Hänen ei tarvinnut uhrata mitään sen hoitoon eikä huolehtia sen kunnossa pidosta, ja se oli hänen kumminkin. Hän piti molemmista, talon herrasta ja rouvasta. Hän viihtyi heidän seurassaan paremmin kuin muitten tuttaviensa kanssa.

Mikä oikeastaan oli muuttunut?

Gösta Wickner oli sellainen mies, joka oli tottunut olemaan suora itseään kohtaan. Sitä hän oli nytkin. Hän sanoi itselleen vapaasti ja avoimesti, että jos hän nyt voisi saada vaihtaa, ottaa ystävänsä paikan ja jättää ehken toisinaan hieman sisällyksettömän nuorenmiehenelämän, niin hän ei tahtoisi. Hän oli tässä tapauksessa aivan varma asiastaan. Hän ei tahtoisi ottaa huolekseen mitään velvollisuuksia, jotka häiritsisivät hänen elämänsä rauhallisessa, säännöllisessä ja jokseenkin hausassa kulussaan. Hän ei tahtoisi sitä.

Hän näki sen niin selvänä kuin kirjasta ja vieläkin epäselvemmäksi hänelle kävi, mikä oli synnyttänyt hänessä aiheetonta avosydämisyyttä.

Mutta mitä enemmän hän tuumaili, sitä enemmän alkoi hän tuntea epämääräistä rauhattomuutta sielussaan. Ilmestyi jotain tuohon itsekkääseen, kylmään haasteluun, joka ei tyydyttänyt häntä. Oli ehkä koko hänen elämässään jotain, joka ei ollut niinkuin piti olla.

"Vai niin", sanoi Gösta Wickner itsekseen. "Alanko nytkin tuumailemaan elämästä?"

Samassa hän nousi äkkiä ylös, hänen kasvonsa kirkastuivat ja rauhoittuivat ikäänkuin hän olisi päässyt selvyteen päätöksestään.

"Jos näytelmään ilmenisi jotain herkkätunteisuutta", ajatteli hän, "niin saanhan minä yhdellä eli toisella tekosyyllä katkaista tuttavuuteni molempien kanssa."

Senjälkeen hän otti jälleen Heinen ja luki suurella mielihyvällä

Harzimatkasta kiitetyn rakkausepisodin.

IV

Juuri samaan aikaan, kuin Gösta Wickner istui yksinään huoneessaan itsensä tutkistelemistoimissa, istuivat Bob ja hänen vaimonsa pienessä vierashuoneessa, jonka rauhoittavan siniset huonekalut ja valkoiset uutimet antoivat sille kodikkaan viehkeyden, keskustellen siellä päivän tapahtumista.

"Minusta tuntuu, että Gösta lähti hyvin aikasin", alkoi Bob ja katsoi tutkivasti vaimoaan.

"Sitä minä en tullut ajatelleeksi", vastasi hän aivan rauhallisesti ihmetellen miehensä katsetta enemmän kuin hänen sanojaan.

"Hm!" sanoi Bob.

Mutta hän ajatteli itsekseen ensiksikin: "Olipa hyvä, ettei hän ole mitään huomannut", ja toisekseen: "Kuinka minä menettelin, jotten vain kertoisi hänelle, mitä tänään olen saanut tietää."

Bob nimittäin ei ollut tottunut salaamaan mitään vaimoltaan ja tällä kertaa painoi häntä tuo salaisuus enemmän kuin tavallisesti. Hän ei voinut istua rauhassa, vaan alkoi kävellä edestakaisin, kuten vilkkaat luonteet tekevät, kun ovat saaneet jotain ajateltavaa. Hänen vaimonsa istui sohvassa kädet helmassaan. Rauhallisena ja pirteänä oli hän tällä hetkellä rauhattoman, pienen miehensä jyrkkä vastakohta, tuon miehen, joka yhtenänsä seisahtui katselemaan häntä ja hyväilemään hänen poskia. Hieman hymyillen, hiljaa hän istui siinä tottuneena miehensä hermostuneeseen käytökseen, ja hänen huulillaan leikkivä hymy ilmaisi, että hän ajatteli jotain erikoista.

"Mitä sinä ajattelet?" kysyi Bob vihdoin.

Hänen vaimonsa ei liikahtanutkaan. Hänen hymynsä tuli vain vieläkin voimakkaammaksi, ikäänkuin levisi yli kasvojen antaen loistetta hänen kirkkaille silmilleen.

"Minä ajattelen kuinka onnelliseksi sinä minut olet tehnytään", vastasi hän, "ja kuinka ihania nämä päivät ovat olleet."

"Hm!" sanoi Bob jälleen ja jatkoi kävelyään.

Tällä hetkellä koski häneen vaimonsa sanat erikoisesti, melkein tuskaisen kiusaavasti, ja Anna rouva ehken tunsu miehensä äänessä jotain, joka ei ollut sopusoinnussa hänen oman mielialansa kanssa. Sillä kumartuessaan eteenpäin, niin että vaaleat otsakiharat valahtivat hänen puhtaalla valkoiselle otsalleen, kysyi hän:

"Mitä sinä ajattelet?" Hän antoi erikoisen äänenpainon sanalle sinä, ikäänkuin hän olisi tiennyt, että hänen miehensä käveli vaan uteluja odotellen.

"Minäkö?" sanoi Bob. "Niin – minä oikeastaan ajattelin Göstää."

"Vai niin", vastasi Anna rouva. Ja jälleen palasi hymy hänen huulilleen. Tällä kertaa se oli kumminkin kokonaan toisellaan, hymy joka oli samalla kertaa viekas ja lempeä, iloinen ja hieman voitonriemuinen. Kukaan ei voi kuvailla kuinka paljon voi sisältyä sellaiseen pikaiseen, ajattelemattomaan naisen hymyyn.

"Mitä sinä hänestä ajattelet?" jatkoi Anna rouva ja hymyili edelleen.

"Minä en voi sanoa sitä", vastasi Bob. "Se oli jotain, josta me puhuimme päivällä."

"Jotako sinä et saa kertoa minulle?"

"Niin, minä lupasin sen hänelle." Samassa silmänräpäyksessä, kuin Bobilta olivat luiskahtaneet nuo sanat, hän katui. Hän tunsu olevansa kiinni ja tiesi, ettei hän koskaan voi vastustaa vaimonsa uteliaisuutta.

"Älä pyydä minua", sanoi hän jo edeltäpäin, tuntien pelkäävänsä omaa heikkouttaan. "Minä lupasin sen hänelle niin varmasti."

Mutta selvempänä kuin mikään, oli Anna rouvalle se, ettei miehellä saa olla mitään salattavaa vaimoltaan. Hän oli tämän vaatimuksen omistanut elämänperiaatteekseen ja katsoi pelkän viittauksenkin päinvastaiseen suuntaan merkitsevän samaa kuin hänen oman vaikenemiskykynsä halveksumisen. Hän muuttui ylpeäksi, loukatuksi, umpimieliseksi ja hiljaiseksi, ja pyysi Bobia kaikin

mokomin pitämään lupauksensa. Tosiaankaan hän ei pitänyt sitä minään lupauksen rikkomisena, jos mies kertoo vaimolleen jotain, josta hän on luvannut olla vaiti. Sillä sellaiset lupaukset eivät saa vaikuttaa miehen ja vaimon välissä. Hän oli sen osottanut hänelle jo satoja kertoja. Mutta, jos hänellä olisi toinen näkökanta, niin olisivat he voineet keskustella muusta.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.